

Instytut Pamięci Narodowej - Gdańsk

<https://gdansk.ipn.gov.pl/pl2/aktualnosci/141764,Co-nowego-na-Westerplatte-Postepy-w-budowie-Muzeum-Westerplatte-i-Wojny-1939.html>
27.04.2024, 18:51

Co nowego na Westerplatte? Postępy w budowie Muzeum Westerplatte i Wojny 1939

W trakcie prac ujawniono szczątki dwóch osób (z dużym prawdopodobieństwem są to żołnierze niemieccy). Zgodnie z obowiązującą procedurą o odkryciu szczątków ludzkich poinformowano Oddział IPN w Gdańsku. Dalsze czynności prowadzone były przez prokuratora IPN Tomasza Jankowskiego, który z udziałem biegłych, dokonał oględzin. Dowiedz się więcej!

Zgodnie z Zarządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 6 kwietnia 2017 r. w sprawie nadania statutu Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku, do zakresu działań Muzeum należy m.in. „ochrona, utrzymanie i rewitalizacja zespołu obiektów architektury militarnej na terenie Westerplatte” (Rozdział 2 § 5 Statutu). W myśl w/w zapisów, Muzeum II Wojny Światowej realizuje misję upowszechniania wiedzy dotyczącej II wojny światowej, konsekwentnie przywracając pamięć o miejscu-symbolu jakim jest Westerplatte. Realizacja budowy Muzeum Westerplatte i Wojny 1939 prowadzona jest w miejscu pola bitwy na Westerplatte, uznanym w 2003 r. na mocy Rozporządzenia Prezydenta RP za Pomnik Historii – a więc za jeden ze 105 zabytków o szczególnym znaczeniu dla polskiej kultury.

REALIZACJA INWESTYCJI

Zgodnie z przedstawionymi w sierpniu 2020 r. Założeń Programowymi realizowany jest I etap inwestycji. Po podpisaniu umowy ze zwycięskim biurem architektonicznym rozpoczął się proces projektowania cmentarza wojskowego Żołnierzy Wojska Polskiego na Westerplatte. Po przeprowadzeniu 16 marca br. prac ekshumacyjnych, dokonany został demontaż elementów istniejącego cmentarza. Część zdemontowanych elementów będzie wykorzystana, zgodnie z projektem, do budowy nowego cmentarza – w tym m.in. Krzyż Dąbrowskiego. Obiekt ten, wraz z pozostałymi cennymi elementami cmentarza, został przewieziony do budynku Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku i odpowiednio zabezpieczony w muzealnych magazynach. Zostanie on poddany stosownej konserwacji. Prace, z uwagi na cenny charakter demontowanych oraz przemieszczanych elementów, prowadzone są pod ścisłym nadzorem kadry inżynierskiej Muzeum. Realizacja nowego cmentarza pozwoli na godne pochowanie Obrońców Westerplatte, w tym poległych w walce żołnierzy odnalezionych przez muzealnych archeologów jesienią 2019 r. na Westerplatte.

Ponadto rozpoczęto prace nad projektem modernizacji zabytkowego budynku Elektrowni, aranżacji jej wnętrza do celów wystawienniczych oraz zagospodarowania terenu działki nr

3/5 obr. 062. Zakres prac obejmuje kompleksowe przygotowanie dokumentacji, w tym ekspertyzy, badania architektoniczno-historyczne oraz pełnobrażową dokumentację budowlaną. Rozpoczęcie prac budowlanych w zakresie budynku historycznej Elektrowni oraz zagospodarowania działki nr 3/5 obr. 062 planowane jest na grudzień 2021 r. Po przeprowadzeniu prac inwestycyjnych zabytkowa Elektrownia zostanie włączona do ścieżki zwiedzania, a tym samym pierwszy raz na stałe udostępniona dla turystów.

Jak zapewnia dr Karol Nawrocki, dyrektor MIIWŚ – Działania inwestycyjne budowy Muzeum Westerplatte i Wojny 1939 przebiegają zgodnie z planem. Pod koniec 2021 r. rozpoczną się prace budowane w zakresie realizacji nowego cmentarza, jak i w historycznym obiekcie Elektrowni. W drugiej połowie bieżącego roku Muzeum ogłosi także konkurs architektoniczny na II i III etap inwestycji, którego nagrodą będzie zaproszenie zwycięskiego biura do opracowania całej dokumentacji projektowej w powyższym zakresie. Biorąc pod uwagę konsekwentną realizację działań Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku, już wkrótce będą Państwo mogli zobaczyć kolejne efekty prac na półwyspie Westerplatte.

Zgodnie z Załoženiami Programowymi zakres prac II i III etapu inwestycji obejmie leżący za „Czerwonym Murem” cały obszar pola bitwy na Westerplatte (poza obiektami wchodzącymi w skład I etapu inwestycji), w tym magazyny amunicyjne, Budynek Zawiadowcy Stacji oraz Placówkę „Fort”, jak również budowę nowego obiektu mieszczącego przestrzeń wystawienniczą. W ramach II i III etapu realizowane będą także remonty konserwatorskie budowli, uczytelnienie relikwów obiektów historycznych oraz aranżacja całego pleneru. Zakres działań obejmuje odtworzenie historycznego układu komunikacyjnego na Westerplatte z czasów Wojskowej Składnicy Tranzytowej. Prowadzone są prace przygotowawcze i przedprojektowe, które pozwolą na skompletowanie dokumentacji do przedmiotowego konkursu. Wykonywane są między innymi analizy geotechniczne pod kątem posadowienia obiektów, ekspertyzy techniczne obiektów istniejących oraz analizy specjalistyczne i okołoinwestycyjne, w tym ekonomiczne.

PODSUMOWANIE PRAC SAPERSKICH NA DZIAŁCE 25/2 OBR. 062

24 marca br. saperzy Wojska Polskiego zakończyli oczyszczanie terenu działki nr 25/2 obr. 062. z przedmiotów wybuchowych i niebezpiecznych pochodzenia wojskowego. W wyniku prac saperskich prowadzonych na obszarze ponad 6,5 ha zabezpieczono i zneutralizowano 350 sztuk niewypałów i niewybuchów (w tym między innymi 1 bombę lotniczą, 18 pocisków artyleryjskich czy 7 granatów moździerzowych). Ponadto archeolodzy Muzeum II Wojny Światowej nadzorujący działania saperskie pozyskali wiele cennych artefaktów związanych z burzliwą historią Westerplatte.

BADANIA ARCHEOLOGICZNE

Od 4 tygodni archeolodzy Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku prowadzą VII etap badań archeologicznych na terenie dawnej Wojskowej Składnicy Tranzytowej (WST) na

Westerplatte. Trwa eksploracja 4 wykopów badawczych o łącznej powierzchni około 660 m².

Jak informuje Filip Kuczma kierownik Działu Archeologicznego MIIWŚ – W trakcie aktualnie prowadzonych prac odsłoniliśmy całkowity zasięg reliktyw Willi Oficerskiej – historycznego budynku, w którym mieszkali oficerowie i komendanci Wojskowej Składnicy Tranzytowej na Westerplatte. Ponadto na terenie odsłoniętym po ubiegłotygodniowym demontażu cmentarza odnalezione zostały pozostałości starszego założenia cmentarnego, jak i północno-zachodni narożnik Wartowni nr 5, na ruinach której już w 1945 r. powstała pierwsza symboliczna mogiła upamiętniająca poległych Obrońców Westerplatte. Podczas badań pozyskano wiele artefaktów będących na wyposażeniu Wartowni oraz należących do polskich żołnierzy stanowiących jej obsadę, jak np. fragmenty amunicji, guziki mundurowe czy orzeł czapkowy.

Stan odkrytych na tym etapie reliktyw Wartowni nr 5 może wskazywać na znaczny stopień zachowania dolnej kondygnacji budynku. Równolegle z prowadzonymi pracami archeologicznymi trwają badania geofizyczne, które odbywają się na 9-hektarowej działce nr 68.

Ponadto na obrzeżach terenu objętego tegorocznymi badaniami archeologicznymi zlokalizowano obiekt, który podczas eksploracji okazał się stanowiskiem ziemnym wykonanym najpewniej w 1945 r. W trakcie prac ujawniono szczątki dwóch osób, których elementy wyposażenia wojskowego, jak i odnalezione przy szczątkach blaszki identyfikacyjne (tzw. nieśmiertelniki) wskazują, że są to z dużym prawdopodobieństwem żołnierze niemieccy. Zgodnie z obowiązującą procedurą o odkryciu szczątków ludzkich poinformowano Oddział IPN w Gdańsku. Dalsze czynności prowadzone były przez prokuratora IPN Tomasza Jankowskiego, który z udziałem biegłych, w tym biegłą medycyny sądowej p. Joanną Chociej, dokonał oględzin ujawnionych szczątków ludzkich. Na zlecenie prokuratora szczątki zostały podjęte i przekazane do dalszych badań medyczno-sądowych i genetycznych. Zabezpieczone szczątki zostaną poddane badaniom genetycznym w Pomorskim Uniwersytecie Medycznym w Szczecinie.

PRACE W ZAKRESIE UTRZYMANIA ZIELENI NA WESTERPLATTE

Dla budowanego Muzeum Westerplatte i Wojny 1939 walory przyrodnicze terenu pola bitwy stanowią ogromny atut i niezwykłą wartość przedsięwzięcia. Dla zwiedzających, jak i chętnie odwiedzających to miejsce mieszkańców Gdańska tereny parkowe przyszłego muzeum plenerowego nadal pozostaną miejscem codziennych spacerów, przedmiotem żywego zainteresowania. Dlatego już na etapie zarówno prac porządkowych, jak i prac przedinwestycyjnych główny inwestor – Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku – przywiązuje ogromną uwagę do zachowania walorów przyrodniczych tego szczególnego miejsca.

Jak dodaje Ewelina Latoszewska, specjalista ds. utrzymania porządku i zieleni na

Westerplatte w Dziale Prawno-Administracyjnym MIIWŚ – Z uwagi na wieloletnie zaniedbania w drzewostanie Westerplatte, na zlecenie Muzeum II Wojny Światowej zostały przeprowadzone prace realizowane w oparciu o profesjonalne opracowania i dokumenty, takie jak m.in.: inwentaryzacja drzewostanu, inwentaryzacja z gospodarką drzewostanu czy decyzje konserwatorskie dla każdego etapu prac. Wszystkie działania prowadzone były przez specjalistyczne firmy zajmujące się zielenią na terenach zabytkowych. W styczniu br. z inicjatywy Muzeum we współpracy ze Stowarzyszeniem Ptaki Polskie zawieszono na półwyspie 50 szt. budek lęgowych oraz wyczyszczono wcześniej zawieszone budki. Objęto także teren monitoringiem ornitologicznym. W najbliższych miesiącach, jak tylko sytuacja epidemiologiczna pozwoli, Muzeum we współpracy ze Stowarzyszeniem Ptaki Polskie planuje realizować spacerory ornitologiczne na terenie półwyspu Westerplatte, na które już teraz serdecznie zapraszamy.

W ciągu ostatnich dwóch tygodni prace w drzewostanie prowadzone były na działce nr 68 obr. 062 (działka z Pomnikiem Obrońców Wybrzeża). Wszystkie drzewa, które zostały usunięte, były suche lub w ostatniej fazie zamierania i stanowiły zagrożenie dla odwiedzających Westerplatte. Ze względu na rozpoczęcie prac w okresie ochronnym, na bieżąco monitorowano obecność gniazd i ich zasiedlenie przez ptaki. Z tego powodu nie usunięto 1 szt. krzewu czarnego bzu, w koronie którego stwierdzono obecność gniazda.

Ponadto pracami porządkowymi tj. usunięciem przerośniętych traw, chwastów oraz młodych samosiewów drzew, objęto m.in. obszar prac saperskich, w ramach których odnaleziono 350 sztuk niewypałów i niewybuchów. W ramach budowy cmentarza wojskowego Żołnierzy Wojska Polskiego na Westerplatte, na którym zostaną złożone odnalezione po 80 latach szczątki Obrońców Westerplatte, dokonano cięć pielęgnacyjnych oraz wycinki drzew, które kolidują z relikdami historycznych budynków Willi Oficerskiej oraz Wartowni nr 5. Relikty te objęte są ochroną konserwatorską w ramach wpisu do rejestru zabytków, jak i uznania tego terenu za Pomnik Historii. Wspomniane obiekty po przeprowadzeniu badań archeologicznych poddane zostaną działaniom konserwatorskim, zmierzającym do uczytelnienia tych ważnych budowli, pamiętających walki z września 1939 r.

Źródło: Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku